

Nr 127.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förstärkning av hyresbidragen till vissa beställningshavare av manskapsgrad vid försvarsväsendet; given Stockholms slott den 26 februari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Carl Ekman.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för försvarsdepartementet, statsministern Ekman anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om förstärkning av hyresbidragen till vissa beställningshavare av manskapsgrad vid försvarsväsendet samt anför därvid följande.

För fast anställt manskap vid försvarsväsendet gäller enligt avlöningsreglementet den 11 maj 1928 en löneplan, som — i motsats till de för nyreglerade förvaltningsområden i allmänhet fastställda löneplanerna — icke gör åtskillnad i lönehäuseende mellan billiga och dyra orter utan upptager enhetliga lönebelopp för hela landet. Anledningen härtill torde vara, att manskap, som av kronan in natura tillhandahålles fullständigt underhåll,

innefattande bland annat kasernförläggning, förplägnad och beklädnad, i stort sett ansetts vara oberoende av de allmänna levnadskostnadernas storlek på olika förläggningssorter. Berörda avlöningsreglementes 11 § innehåller emellertid den bestämmelsen, att furir och korpral vid armén eller flygvapnet, så ock flaggkorpral, korpral (högbåtsman) samt till 1. klass sjöman eller 1. klass kustartillerist uppflyttad menig vid marinen äger, därest han innehar en beräknad tjänstetid av minst 72 månader samt antingen är gift eller ock varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig, åtnjuta årligt hyresbidrag med 252 kronor å förläggningssort, tillhörande endera av ortsgrupperna A, B och C, 288 kronor å förläggningssort, tillhörande endera av ortsgrupperna D, E och F, samt 324 kronor å förläggningssort, tillhörande ortgruppen G. Å dessa belopp utgår dyrtidstillägg enligt de för fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl. stadgade grunder.

I fråga om hyresbidragen har sålunda genomförts viss differentiering efter dyrtid, ehuru skillnaden mellan en var av de tre ersättningsklasserna inskränker sig till 36 kronor.

Erinras må, hurusom i proposition nr 125 till innevarande års riksdag förslag framlagts om beredande av provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa statens befattningshavare på de orter, där levnadsförhållandena ställa sig dyrast. Förslaget omfattar dock icke fast anställt manskap vid försvarsväsendet, vilket, såsom jag nyss framhöll, sammanhänger därmed, att manskapslönerna utgå med samma belopp, oberoende av förläggningssortens placering i högre eller lägre dyrtidsgrupp. Det synes dock i detta sammanhang böra övervägas, huruvida icke en förstärkning av de förut omförmälda hyresbidragen borde komma till stånd beträffande beställningshavare, som äro förlagda till sådan ort, där provisoriskt dyrtidstillägg föreslagits skola utgå. Bland militära förläggningssorter är endast Stockholm att hänföra till ifrågavarande grupp av dyrtider.

1930 års
militär-
avlönings-
sakkunniga.

1930 års militäravlönings-sakkunniga hava i sitt den 10 december 1930 afgivna betänkande med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. verkställt en utredning angående hyresbidragen och därvid kommit till ett resultat, som bestyrker min uppfattning, att en höjning av det i Stockholm utgående ersättningsbeloppet är av behovet i hög grad påkallat. De sakkunniga anföra, bland annat, följande:

Vid behandlingen av denna fråga har det syns de sakkunniga vara av intresse att äga kännedom om den verkliga kostnaden för en bostad av den storlek, som kan anses svara emot en beställningshavares i manskapsklassen behov och ställning. Då tjänstebostad för sergeant i allmänhet bestämts till två rum och kök, har en lägenhet om ett rum och kök i detta fall tagits såsom norm. Med ledning av en utav socialstyrelsen verkställd utredning rörande hyresförhållandena för vissa tjänstemän under hyresåret 1928—1929, publicerad i »Sociala meddelanden nr 6 för år 1930», hava medelhyrorna kunnat angivas för en lägenhet av nämnda storlek å de nya ortsgrupperna. Härvid hava — — — — de hyrestal använts, som gälla i öppna marknaden. Då vissa såsom militära förläggningsplatser mera betydande orter icke särskilt upptagits i förbemälda utredning, har för deras vidkommande behörig

hänsyn tagits till de uppgifter rörande hyresräkningen år 1928, som återgivas i nämnda meddelanden nr 3 för år 1930. De däruti meddelade talen hava ansetts böra höjas med 20 % för att bliva jämförliga med de i den förstnämnda utredningen framkomna.

Resultatet av den sålunda verkställda undersökningen meddelas här nedan:

Ortsgrupper	I	II	III	IV	V
Antal förläggningssorter.....	2	10	11	7	1
Medelhyra kronor	212	300	396	496	800

Ehuru en ortsdifferentiering av manskapets löner, såsom förut anförts, icke i detta sammanhang ansetts böra åstadkommas, torde något *formellt* hinder icke förefinnas för att i fråga om förevarande ersättning helt tillämpa en dylik metod. De skäl emot det lämpliga i en sådan anordning, som av lönenämnden anförts, och som bestyrkts i den av de sakkunniga företagna undersökningen, synas emellertid fortfarande bärande, och de sakkunniga hava därför ansett, att den nu gällande indelningen i tre ersättningsklasser bör bibehållas. Den första av dessa bör omfatta ortsgrupperna I och II, den andra grupperna III och IV samt den tredje sammanfalla med högsta ortgruppen.

En omräkning av ovanstående sammanställning under hänsynstagande till antalet förläggningssorter inom varje ortsgrupp giver följande utslag i avrundade tal:

Ortsgrupper	I—II	III—IV	V
Antal förläggningssorter	12	18	1
Medelhyra kronor	285	435	800

En jämförelse mellan dessa tal och — — — värdena å hyresbidraget giver vid handen, att proportionen dem emellan är mycket växlande. I den lägsta klassen täcker bidraget praktiskt taget hela hyreskostnaden, men i den högsta motsvarar det mindre än hälften av densamma. Då det synes rättvist, att en mera konsekvent anpassning till det verkliga hyresläget kunde åstadkommas, hava de sakkunniga ansett sig kunna taga den nu gällande lägsta ersättningen — 276 kronor¹⁾ — till utgångspunkt och utbygga en skala med en stegring, motsvarande det procentuella förhållandet mellan ovan angivna hyresmedeltal för de tre ortsklasserna. Ökningen från klass I till klass II utgör omkring 52 % och från I till III omkring 180 %. Häremot svara följande värden å hyresbidraget, nämligen å ortsklass II 420 kronor och å ortsklass III 772 kronor. Härmed skulle även kontingenterna II och III erhålla i det närmaste full ersättning för den beräknade nuvarande hyreskostnaden, men med hänsyn till att denna kan variera synes man icke böra tillämpa fullt ut samma progression, utan stegringen torde böra begränsas till $\frac{3}{4}$ av nyssnämnda procenttal. Bidragens storlek skulle då stanna vid 384 respektive 648 kronor.

Även med denna senare beräkningsgrund bliver förhöjningen särskilt i högsta ortsklassen avsevärd, men med hänsyn till, att nämnda klass tänkes omfatta endast Stockholm, synes en så stor höjning motiverad av den på denna ort rådande exceptionellt höga hyresnivån.

Försvarsväsendets underbefälsförbunds styrelse har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 januari 1931 gjort framställning om ändrade grunder för be-

Försvarsväsendets
underbefälsförbund.

¹⁾ Inberäknat dyrtidstillägg.

räkande av hyresbidrag och därå belöpande dyrtidstillägg samt därvid, bland annat, anført följande.

Ehuru givetvis det manskap, som på grund av sin tjänst måste vara bosatt i Stockholm, har de största ekonomiska svårigheterna på grund av de höga hyrespriserna, synes oss dock skäl föreligga att höja hyresbidragets belopp även för övrigt gift manskap, och då om möjligt till de av 1930 års militärlöningssakkunniga förordade beloppen, dock givetvis minskade med så mycket, som följer därav, att dyrtidstillägg alltfört skall utgå å de bestämde beloppen. Men hyresbidragets belopp bör icke blott ökas, utan allt gift manskap bör tillerkännas rätt till dylikt bidrag, oavsett vilken manskapsbeställning de innehava och även oavsett det antal tjänsteår, som de räkna. — — — — De, som icke nu åtnjuta hyresbidrag, äro de lägst avlönade, och dessa hava oerhört stora svårigheter att bereda sig och sina familjer nödortförsörjning. Enligt av 1930 års militärlöningssakkunniga införskaffade uppgifter lär antalet gifta beställningshavare av manskapet den 1 sislidne juli hava varit 1,514, varav 1,262 uppburo hyresbidrag; av nämnda antal gifta beställningshavare kommo 207 på Stockholm och här åtnjöto 159 av dessa hyresbidrag enligt nu gällande bestämmelser.

Departements-
chefen.

Om jag än icke anser tidpunkten vara inne att nu fatta ställning till 1930 års militärlöningssakkunnigas förslag med avseende å hyresbidragens lämpliga storlek och ej heller att företaga genomgripande principiella ändringar i de allmänna grunder, efter vilka ersättningsbeloppen utgå till olika beställningshavare, synes mig dock starka skäl tala för att bereda förut omförmälda gifta beställningshavare av manskapsklass, som hava Stockholm såsom förläggningssort, en lättnad i deras hyresbördan genom tillfällig förstärkning av hyresbidragen. De i militärlöningssakkunnigas betänkande framlagda siffrorna visa nämligen tydligt, att huvudstaden med avseende å hyrorerna står i en absolut särklass. I propositionen angående provisoriskt dyrortstillägg har också framhållits, att vad som främst bidragit till att pressa upp levnadskostnaderna i Stockholm varit den kraftiga stegring, som bostadshyrorerna undergått.

För att icke föregripa den slutliga prövningen av frågan om bidragsbeloppens lämpliga storlek anser jag, att höjningen bör stanna vid ett belopp av 120 kronor, varigenom bidraget skulle komma att belöpa till 444 kronor om året i stället för nu utgående 324 kronor.

Kostnaderna för genomförande av detta förslag, vilka beräknats till i runt tal 20,000 kronor, torde med hänsyn till önskvärdheten av enkelhet och minsta omgång vid bokföringen ävensom till beloppets förhållandevis ringa storlek böra, i likhet med de i förberörda avlöningsreglemente den 11 maj 1928 fastställda hyresbidragen, bestridas från vederbörande avlöningsanslag.

Under återopande av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels besluta, att å hyresbidragen till vissa beställningshavare av manskapsgrad vid försvarsväsendet skall under budgetåret 1931/1932 utgå tillfällig förstärkning enligt av mig förut angivna grunder;

dels medgiva, att kostnaderna för förstärkning av hyresbidragen må bestridas från vederbörande under fjärde huvudtiteln uppförda anslag till personalens avlöning.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Broberg.